

SPRAWOZDANIE

z delegacji służbowej
w Bolonii w dniach 5-7.kwietnia 2016r.

W dniach od 5 kwietnia do 7 kwietnia 2016 uczestniczyłem w posiedzenie Komitetu Stałego ETUCE (European Trade Union Committee for Education).

HERSC (Higher Education and Research Standing Committee)

Zgodnie ze statutem organizacji ETUCE jest to obok stałego komitetu równości o nazwie Equality Standing Committee (z marcowego posiedzenia tego komitetu zaprezentowała sprawozdanie kol. Kotełko) - drugi ze stałych komitetów działających pomiędzy konferencjami ETUCE. HERSC zajmuje się problematyką szkolnictwa wyższego i jednostek naukowo-badawczych. Wszyscy uczestnicy posiedzenia byli zakwaterowani w hotelu Europa w centrum Bolonii, gdzie odbyła się większa część obrad. Reprezentowałem Krajową Sekcję Nauki NSZZ Solidarność. Nasz kraj był reprezentowany był również przez pana Stanisława Rózyckiego przedstawiciela ZNP.

W posiedzeniu uczestniczyło 31 reprezentantów organizacji związkowych europejskich, 5 przedstawicieli sekretariatu ETUCE z Brukseli oraz poszerzona reprezentacja gospodarza – Włoch, w tym funkcyjni związkowcy oraz zaproszeni profesorowie z uczelni w Bolonii. Reprezentowane były organizacje związkowe - działające w obszarze akademickim – z następujących krajów: Bośnia i Hercegowina (1), Chorwacja (1), Dania (1), Estonia (1), Finlandia (3), Francja (4), Niemcy (2), Irlandia (1), Norwegia (2), Polska (2), Portugalia (2), Rumunia (1), Rosja (2), Serbia (1), Hiszpania (1), Szwecja (2) Wielka Brytania (1). Głównie kraje skandynawskie i ‘starzy’ członkowie UE. Nie uczestniczyli niestety reprezentanci naszego rejonu, czyli Czech, Słowacji, Węgier, Słowenii, Ukrainy, Bułgarii, Litwy i Łotwy.

Obrady prowadzili Martin Romer – dyrektor generalny ETUCE wspólnie z Jensem Jensenem przewodniczącym HERSC - doświadczeni i sprawni organizacyjnie – w konsekwencji wszystkie planowane punkty programu obrad zostały zrealizowane. Niestety najprawdopodobniej Martin Romer będzie aktywny tylko do grudnia, do czasu wyborów nowych władz na kolejną kadencję ETUCE (już został rozpisany konkurs ma jego stanowisko). Zbliżający się termin konferencji sprawozdawczo-wyborczej ETUCE – co zrozumiałe - zdominował atmosferę obrad i tematykę, w której dominowały kwestie podsumowań i sprawozdań kosztem planów działalności na przyszłość. Jednakże nie było to ostatnie posiedzenie HERSC przed końcem kadencji – takie planowane jest na wrzesień 2016.

DAY #1.

Obrady składały się z kilku części: w pierwszym dniu (wtorek 6.04) przed południem odbyła się sesja prowadzona przez włoskich gospodarzy, pt.

Wpływ światowego ekonomicznego i finansowego kryzysu na szkolnictwo wyższe, badania naukowe oraz dialog społeczny (*The impact of the economic and financial crisis on the Italian higher education & research and social dialogue*)

W sesji wystąpił z prezentacją jako pierwszy zaproszony ekonomista prof. Bianchi, który z dużą ekspresją starał się udowodnić, że kryzys światowy został spowodowany błędnym założeniem przyjętym przez ‘możnych tego świata’, że może zaistnieć rozwój bez produkcji (*development without production*) – jego argumenty były przekonujące. Przedstawił propozycje zmian systemowych opartą na następujących przesłankach; 1. Zmienić filozofię podejścia do zagadnienia rozwoju cywilizacyjnego – rozwój wymaga zwiększenia produkcji. 2. Należy kształcić ogólnie na uczelniach, a nie w ramach specjalizacji (konieczność adaptacji

bo tempo zmian technologicznych jest ogromne). 3. W kwestii kształcenia specjalizacyjnego skoncentrować się na rozwoju dwuletnich pomaturalnych szkołach zawodowych. 4. Przekonać ludzi do zmian (zarysowując korzyści dla ludzi) – łatwiej zmieniać, gdy realizatorzy są przekonani i chętni do zmian. Podkreślił też, że następują w ostatnich dziesięcioleciach we Włoszech istotne zmiany społeczne – przemiana z *Emmigration Country* (dużo Włochów wyjeżdżało do USA i Argentyny) na *Immigration Country* (imigranci są reprezentowani już w 8% w systemie edukacyjnym).

Z kolei reprezentant włoskich związkowców Alessandro Arienzo (też wiceprzewodniczący HERSC) przedstawił wywołaną przez kryzys sytuację włoskich uczelni – np. tylko dwie z ok. 130 uczelni zakończyły ostatni rok dodatnim bilansem finansowym, średnio 17% kadry w sferze akademickiej ma stałe umowy o pracę (odpowiednik naszego mianowania), a pozostali są na kontraktach i umowach czasowych. Generalnie dotacja budżetowa na płace zmniejszyła się o ok. 12% (na północy Włoch o 4% ale np. na włoskich wyspach o 20%) – co wywołuje zmniejszenie rekrutacji studentów i wyższe czesne. Jest to gorsza sytuacja niż zaobserwowane zmniejszenie budżetowego dofinansowania w całej UE o ok. 5% (ale np. Francja i Niemcy są na plusie!).

Kolejny mówca pani Paola Camilli (związkowiec) podkreśliła, że obserwuje się działania w kierunku prywatyzowania uczelni (*'ideological drive towards privatisation'*). Przekazała główne tezy stanowiska ETUCE prezentowanego w UE podczas konsultacji nad projektem tzw. *Juncker's investment plan*, który ma zapewnić większe powiązania trzech sfer: edukacja-badania-wdrożenia (*education-research-business*) – stanowisko zawiera takie punkty: (i) zachować spokój – nie robić szybkich zmian programowych w uczelniach pod dyktando biznesu, (ii) zmniejszyć tempo prywatyzacji, (iii) zapewnić efektywny dialog społeczny, (iv) zwiększyć dofinansowanie uczelni państwowych (*public education*), (v) przyjąć aksjomat – edukacja na poziomie wyższym jest dobrem społecznym (*public Higher Education is a public good*). Przez chwilę skupiła się na trudnym problemie (podobne dylematy mamy u nas): czy organizacje związkowe powinny akceptować zaproszenia do prac w Komisjach opracowujących projekty unijne (stając się niejako współtwórcami), czy tylko opiniować gotowe projekty przekazane do konsultacji.

Wysłuchaliśmy również wystąpienia prof. Barbari - wiceprzewodniczącej Włoskiej Narodowej Rady Uniwersyteckiej - *Italian National University Council* – ciała ogólnokrajowego złożonego z reprezentantów wszystkich grup w obszarze akademickim (profesorowie, prac. badawczy, prac. pomocniczy, administracja, doktoranci, studenci) wybieranego w powszechnych wyborach w jednostkach akademickich. Pani profesor przedstawiła główne aktualne zadania tego ciała – opracowanie systemu oceniania jednostek akademickich (listy rankingowej) na potrzeby agencji rządowych rozdzielających budżetowe środki finansowe w sferze badań.

Kolejna sesja była zatytułowana .:

Raport i dyskusja w zakresie dialogu społecznego w szkolnictwie wyższym i badaniach.

(Report and Discussion: Social Dialogue in Europe in Higher Education and Research).

Rozpoczęła się omówieniem przez Agnes Roman z ETUCE raportu dotyczącego dialogu społecznego w Europie w szkolnictwie wyższym i nauce. Raport powstał na podstawie odpowiedzi ankietowych z 23 organizacji związkowych (KSN również w tym uczestniczył) – pełny tekst raportu znajduje się w załącznikach do sprawozdania. Zarówno Agnes Roman jak i Martin Romer zwrócili uwagę, że sytuacja potwierdzona ankietami nie jest zła – praktycznie każdy respondent informował, że dialog społeczny (konsultacje rządowo-związkowe) istnieje – oczywiście ze względu na różnorodność systemów zarządzania w różnych krajach – w różnych formach i różnie jest oceniany przez związkowców. Tylko jeden kraj zgłosił, że jest *very satisfied* - Szwecja, z kolei *unsatisfied* (czego można było oczekiwać) są Bośnia i

Hercegowina, Serbia, Rumunia oraz Litwa, Łotwa i Estonia (tzw. *pribaltiki*), podkreślono, że niektóre kraje są *satisfied/unsatisfied* (w niektórych aspektach *tak* w niektórych *nie*), np. Niemcy, Finlandia, Polska. Moim zdaniem, (i) na odpowiedzi duży wpływ mają systemy ustalania władz w sferze akademickiej – okazuje się, że prawie w połowie krajów UE system ustalania władz zarządzających uczelniami/institutami badawczymi opiera się na wybieralności (*election*), w połowie na mianowaniu (*appointment*) – co ma istotny wpływ na stosunki pomiędzy kadrami kierowniczą a związkowcami, (ii) jak zwykle pytania ankietowe w kwestionariuszach ‘unijnych’ są trudne do interpretacji (ze względu na różne krajowe struktury zarządzania i formalne zasady konsultacji społecznych) i zbyt ogólne (np. co odpowiedzieć ogólnie jeśli w niektórych jednostkach dialog społeczny jest dobry, a w niektórych zły – bądź jeśli w niektórych krajach związki nie działają wewnątrz uczelni) - tak więc odpowiedzi mogą nie w pełni oddawać ‘ ducha’ spraw. Zadano pytanie: ‘co dalej w tym zakresie ?’. W dyskusji zwróciłem uwagę, żeby oszczędnie formułować opinie ogólne w sytuacji, gdy wyniki ankiet dotyczą tylko połowy krajów europejskich (nie odpowiedziały np. Czechy, Słowacja, Belgia, Austria, Grecja, Hiszpania, etc.). Kolejny podniesiony problem w dyskusji to różne odpowiedzi ankietowe z tego samego kraju opracowane przez różne związki działające w danym kraju (z Polską nie było problemu, bo ZNP nie przesłało wypełnionej ankiety do ETUCE). Reasumując - być może dalsze pogłębione działania dotyczące analizy sytuacji w krajach europejskich będą prowadzone ale raczej w nowej kadencji – na tym etapie (moje wrażenie) celem było samo przeprowadzenie ankiety i wykonanie raportu z otrzymanych odpowiedzi (nawet tylko częściowych) w ramach realizacji stosownego zagadnienia przed wyborami.

Kolejny punkt obrad dotyczył przygotowań do konferencji sprawozdawczo-wyborczej ETUCE (w grudniu 2016) i prezentacji działań w najbliższej przeszłości i przyszłości. Można zaobserwować ‘tarcia’ pomiędzy EI i ETUCE. Przedstawicielka Szwecji w HERSC i bardzo skrytykowała mialkość merytoryczną i nieudolności organizacyjne konferencji (dotyczącej szkolnictwa wyższego) organizowanej przez EI w Rzymie (tuż przed konferencją w Bolonii). W tej konferencji jako KSN nie braliśmy udziału ze względu na spore koszty nie tylko podróży i pobytu ale również wymaganą opłatę konferencyjną (*registration fee*). Zasygnalizowano planowaną przez EI konferencję w Akra, Ghana w listopadzie (aktualnie nieznane są zasady finansowe uczestnictwa). Skupiono się na skrótowym omówieniu treści dokumentów (w załączeniu) dotyczących opracowanych przez ETUCE projektów stanowisk (*Resolution*) w różnych kwestiach:

- *Early Stage Researchers*
- *Quality Assurance in Higher Education*
- *Shaping the Teaching profession of the 21st Century*
- *Fighting the Crisis an Essential Contribution of Higher Education and Research*

jako podsumowania działalności różnych grup roboczych.

Na zakończenie obrad Martin Romer poinformował o jego osobistych obawach dotyczących kontynuacji dofinansowania przez UE działalności ETUCE w dotychczasowej skali w zakresie organizacji tzw. sieci (*networks*) tematycznych.

Po wspólnym, skromnym lunchu (w hotelowym hallu) uczestnicy posiedzenia HERSC zostali poproszeni o przejście z hotelu do centrum miasta (2-3 km) do gmachów Uniwersytetu Bolonii – znanego na całym świecie z faktu jego historii (był założony jako jeden z pierwszych na świecie) oraz jako miejsce sławetnego posiedzenia ministrów krajów UE, na którym przyjęto deklarację o wdrożeniu w edukacji tzw. Procesu Bolońskiego. Odwiedziliśmy wiele pomieszczeń pełnych dzieł sztuki – salę senatu, gabinet Rektora, etc. W sali konferencyjnej odbyło się godzinne spotkanie z prorektorem Uniwersytetu ds. badań naukowych, na którym przedstawił historię, aktualny stan (ponad 80 tysięcy zarejestrowanych

studentów – część w filiach rozproszonych po świecie) i bieżące problemy. Odpowiadał też na pytania dotyczące spraw organizacyjnych i zasad polityki finansowej w sferze badań. Po spotkaniu na uniwersytecie grupa uczestników HERSC (po długim spacerze) wizytowała pomieszczenia biurowe organizacji związkowej (CGIL) regionu Emilia Romagna (w którym jest Bolonia). Na zakończenie wszyscy zostali zaproszeni do restauracji w okolicach uniwersytetu (Trattoria de Rosso) – na niezwykle skromną kolację (przystawka, jedno danie i deser) organizowaną przez oba związki (FLCGIL oraz CGIL) działające w regionie Emilia Romagna.

DAY #2.

W drugim dniu obrad (4 godziny w środę 7.04.2016) skupiono się najpierw na prezentacji aktualnego stanu działań grup roboczych w zakresie BFUG (*Bologna Follow – Up Group*) w szczególności;

- Monitoring
- Fostering implementation of agreed key commitments
- Policy development for new EHEA goals
- EHEA international cooperation
- Support for Belarus roadmap
- Dealing with non-implementation
- Revision of Diploma Supplement (Europass)

Grupy robocze powołano w 2014 z horyzontem działań czteroletnich – referowali odpowiedzialni (jeśli byli obecni) i były to wypowiedzi utwierdzające w przekonaniu, że na razie wiele nie zrobiono - szczególnie skromnością wyróżnił się znany przewodniczący niemieckiego GEW – Andreas Keller, działacz ‘wysokiego szczebla’).

Kolejny prezentowany problem dotyczył systemu emerytalnego w szkolnictwie wyższym a szczególnie w jednostkach naukowo-badawczych. Przedstawiciel Francji zaprezentował projekt stanowiska w odniesieniu do propozycji nazwanej RESAVER – celem jest ‘załatwienie’ luki występującej w UE w zakresie zaliczania do składek emerytalnych okresu pracy świadczonej przy realizacji grantów w innych krajach i w grantach innego kraju. Projekt postuluje stworzenie specjalnego funduszu. Wywołał bardzo gorącą dyskusję – wielu mówców – i napięcia szczególnie pomiędzy częścią związkowców z Francji a Prezydium obrad (Romer i Jensen) dotycząca aspektów stabilności finansowej takiego funduszu. Nie wypracowano wspólnego stanowiska i Martin Romer stwierdził, że przekaże sprawę pod obrady ETUCE Committee (ciało zwierzchnie ETUCE, w której Polskę reprezentuje Monika Kończyk z Sekcji Oświaty „S” - odpowiednik naszej Rady w KSN), ale bez osobistej rekomendacji.

Kolejnym punktem obrad było tzw. *International Work* - omówienie (przez Louise Hoj-Larsen) działań w kwestiach ogólnych oczywiście dotyczących też szkolnictwa wyższego i nauki, w szczególności

(i) w dwóch projektach:

EQUIP (Enhancing Quality through Innovative Policy and Practice),

EFFECT (European Forum for Enhanced Collaboration in Teaching),

których celem jest zaproponowanie nowego spojrzenia na problematykę uczenia i nauczania. Obszar działań obejmował trzy workshopy i dwa webinaria.

(ii) w prezentacji stanowisk odnośnie traktatów o wolnym handlu: CETA (Europa – Kanada) oraz TISA (Europa – USA). Przekazała informację, że te umowy mają dotyczyć również obszaru edukacji – CETA jest na etapie finalizacji są przygotowania do podpisania w jesieni 2016, natomiast umowa z USA jest na etapie gorączkowych negocjacji (prawie co dwa tygodnie kolejny termin rozmów) – obserwuje się, że podpisanie CETA może wytracić europejskim przeciwnikom traktatu „argumenty z ręki”, a jednocześnie strona amerykańska bardzo chce doprowadzić do finału jeszcze podczas kadencji prezydenta Obamy.

Ostatnim punktem programu była informacja o działaniach w ramach projektu Eurydice. David Crossier poinformował, że w aktualnej fazie działań niezbędne są badania ankietowe. Zapowiedział wystąpienie z prośbą do wszystkich organizacji w każdym kraju, żeby się ‘dogadały’ i przekazały jeden wspólnie wypełniony kwestionariusz ankietowy dotyczący zagadnień z zakresu: *Supportive environment and working conditions in higher education*.

Obrady zakończył Jens Jensen podając nieoficjalną informację, że ostatnie w kadencji spotkanie HERSC – w celu zatwierdzenia materiałów do prezentacji na konferencji sprawozdawczo-wyborczej ETUCE – jest planowane na 25-26 września 2016.

Leszek Koszałka

Dodatkowa informacja: integralnym elementem sprawozdania są materiały, które otrzymali

uczestnicy posiedzenia HERSC